

na de
zondeval

toneelgroepamsterdam
van **arthur miller** regie **eric de vroedt**

na de zondeval

rolverdeling op de achterzijde

van arthur miller

vertaling/regie eric de vroedt

dramaturgie willemijn barelds

scenografie/video maze de boer

licht bernie van velzen

compositie/video florentijn boddendijk, remco de jong

kostuums lotte goos

assistentie regie joost van hezik

assistentie scenografie nele ceustermans

hoofd techniek & productie götz schwörer

productieleiding annetje van dijk

techniek joost van hilten, arist richartz (1° inspiciënten),

lennart bakker, emile bleeker, sanne de boer, sander van elteren,

martijn hoogland, hans pieksma, peter pieksma, erwin sterk,

frank vossepoel (stage)

kostuumatelier farida bouhbouh, wim van vliet (hoofd),

margriet beentjes (kleedster)

kap & grime david verswijveren

decor uitgevoerd door kloosterboerdecor bv, wilwy sittard bv

castingadviezen hans kemna

fotografie jan versweyveld

grafisch ontwerp joost de haas, jan versweyveld

publiciteit pauline van kordelaar

druk ssp amsterdam

met dank aan anne harbers, oogappel,

schut van os notarissen, andré smal

synopsis

Over twee uur komt Quentins nieuwe liefde aan op het vliegveld. Een laatste kans om de spoken in zijn hoofd te bestrijden: zijn dominante moeder, zijn gefrustreerde eerste vrouw, zijn beste vriend die hij verraadde en Maggie, zijn tweede vrouw, die ten onder ging aan succes, drank en drugs. Omdat hij op het punt staat met Holga een derde, nieuwe liefde aan te gaan, voelt hij de noodzaak de redenen voor zijn vorige mislukte huwelijken te onderzoeken. In een twee uur durende psychotrip vol neurotische New Yorkers, verschijnt Quentin voor de rechtbank van zijn eigen geweten. Hij gaat de confrontatie aan met zijn verleden en beleeft vooral die laatste hartstochtelijke, maar destructieve liefde nog een keer. Langzamerhand komt hij tot het inzicht dat hij heeft bijgedragen aan zijn eigen morele falen.

Na de zondeval is een odyssee van persoonlijke angst, een beproeving van een getroebleerde intellectueel die wordt geconfronteerd met zijn eigen geweten, zijn eigen waarden en zijn eigen daden. Die het (on)geluk had samen met een vrouw als Marilyn Monroe van het paradijs te mogen proeven - om er vervolgens onherroepelijk uit te worden gegooid.

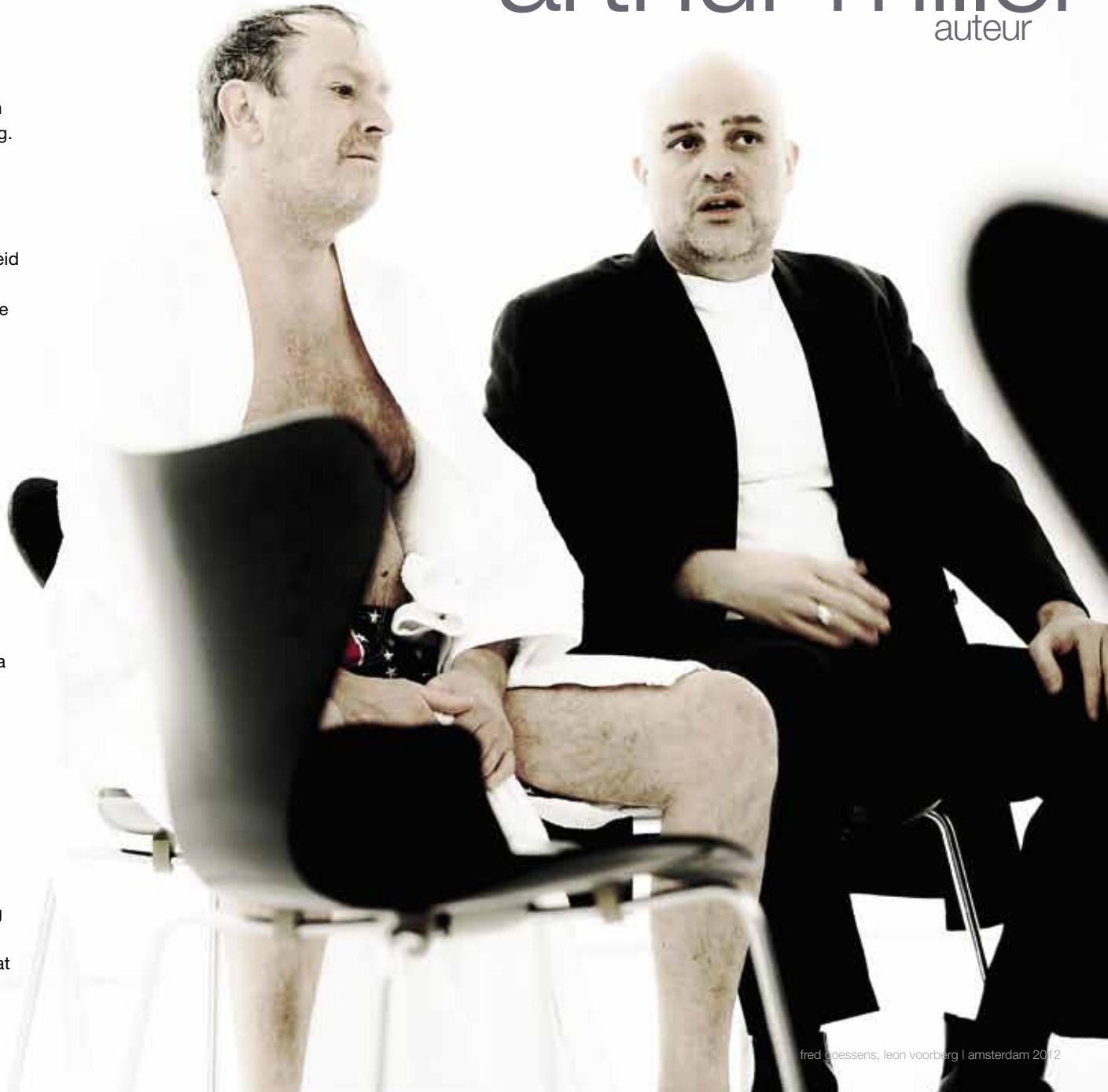

arthur miller

auteur

Arthur Miller (1915 - 2005) schreef Na de zondeval kort na de dood van zijn ex-vrouw Marilyn Monroe (1926 - 1962). Hun stormachtige relatie vormde zijn belangrijkste inspiratiebron, maar ook de andere thema's en personages vinden hun oorsprong in zijn eigen leven. Zo ondervond Miller als 14-jarige de gevolgen van de grote beurskrach van 1929 aan den lijve, toen het kledingbedrijf van zijn vader failliet ging. Vanaf de jaren veertig tot midden jarig vijftig zorgde het McCarthyisme in de VS voor een sfeer van communistische verdachtmakingen. In 1956 werd Miller gedagvaard door het HUAC (House Un-American Activities Committee), om zijn betrokkenheid bij communistische activiteiten te bekennen. Hij ontkende lid te zijn geweest van een communistische organisatie en weigerde namen te noemen. Zijn vriend en collega **Elia Kazan** deed dit wel en vernietigde hiermee carrières en schaadde levens. Miller en Kazan hadden jarenlang geen contact, maar de vriendschap werd enigszins hersteld door de hernieuwde samenwerking voor Na de zondeval. Opmerkelijk, gezien de overeenkomsten tussen het personage Mickey en Kazan. Als zoon van Pools-joodse immigranten, werd Miller in volle hevigheid geconfronteerd met de gevolgen van de Holocaust toen hij in 1964 met echtgenote **Inge Morath** een concentratiekamp bezocht. Daar kwam hij tot het besef dat een overlevende van deze verschrikking nooit meer onschuldig kan zijn. Het personage Holga is geïnspireerd op Morath, Millers derde en laatste vrouw.

In Na de zondeval pleit Miller ervoor dat de mens zijn eigen zelfverloochening en schuld onder ogen moet zien. Zijn we trouw aan onszelf, of proberen we te voldoen aan een droom waarin we nobeler, heldhafter en minder egoïstisch zijn? Waar Miller in zijn vroegere werk nog begeistert werd door solidariteit en socialisme, begon hij in de jaren zestig deze idealen in twijfel te trekken. Een belangrijke vraag die hij zichzelf stelt en waarmee hij Quentin laat worstelen is: Kan iemand, in alle oprechtheid, een ander ooit redden? Of is dit enkel mogelijk als die ander ook daadwerkelijk gered wil worden?

Miller 'Toen wij elkaar een hand gaven, ging de schok van de beweging van haar lichaam door mij heen. Ik kon niet ontsnappen aan haar kinderlijke gretigheid, die op mijn onbedwingbare honger naar zelfvervulling leek.'

(1951, Timebends)

Monroe 'Mijn hele leven heb ik Marilyn Monroe gespeeld, Marilyn Monroe en nog eens Marilyn Monroe. Ik heb altijd geprobeerd alles beter te doen, en wat is het resultaat: ik speel toch alleen maar de imitatie van mijzelf. Dat was wat me zo in Arthur aantrok... Toen ik met hem trouwde had ik het idee dat ik erin zou slagen via hem van Marilyn Monroe weg te komen.' *(1961, The Biography)*

Miller 'Ik had haar eens voor een engel gehouden, maar kon haar nu alleen nog beschouwen als een onberekenbaar, hulpeloos kindvrouwtje met wie ik medelijden heb.' *(1956, dagboekfragment)*

Monroe 'Het is over tussen mij en Arthur. Hij zag het kwaad in me. Veel mensen denken dat ik onschuldig ben, omdat ik mij zo gedraag... als zij het kwaad in mij zouden zien, zouden ze me haten.' *(1961)*

Miller 'Ik had geen kracht meer haar te redden; kon haar hand zelfs niet meer vasthouden, omdat ze die niet wilde uitsteken.' *(1962, Timebends)*

eric de vroedt

regie

Eric de Vroedt (1972) maakt met Na de zondeval zijn debuut in de grote zaal. In 2004 begon hij met mightysociety zijn zoektocht naar theater dat op een nieuwe manier geëngageerd is. Deze voorstellingenreeks is gelieerd aan Toneelgroep Amsterdam. De delen 4, 6 en 8 werden geselecteerd voor het Nederlands Theaterfestival. Het slot, mightysociety10, gaat dit najaar in première. In het kader van TA-2/ Toneelschuur Producties regisseerde De Vroedt de voorstellingen A Streetcar Named Desire (Tennessee Williams) en Glengarry Glen Ross (David Mamet).

over na de zondeval

'De handeling vindt plaats in het hoofd van Millers alter ego Quentin. Tijdens psychotherapie evalueert hij zijn leven en zijn huwelijken. In mijn ogen bekent Miller dat hij Marilyn Monroe niet heeft kunnen helpen, maar ook dat hij dat eigenlijk niet heeft gewild. Hij zag zichzelf als een idealist die geloofde in socialisme en solidariteit, maar de vraag is hoe zuiver deze motieven zijn. Dat is eigenlijk ook mijn eigen conflict.

Ik pretendeer geëngageerd te zijn, maar ik ben op dit moment zo tevreden met mijn persoonlijke en professionele leven, dat ik me afvraag hoe geëngageerd ik daadwerkelijk ben met het leed van de wereld. En dan schrik ik wakker: hoor ik niet boos op dat plein te staan bij Occupy? In Heiner Müllers Hartstuk vond ik een mooie metafoor. Die 12 zinnen dekken eigenlijk de lading van Na de zondeval: Niemands hart is zuiver, en elk hart is maar materie, een homp vlees of een steen. Als je dat durft te erkennen ontstaat er ruimte voor hoop of een nieuw wonder en ben je in staat dat hart weer aan iemand te geven.'

scenografie/video

De groepstherapie sessie waaraan Quentin deelneemt, vormt het uitgangspunt voor het decorontwerp van Maze de Boer, vaste scenograaf van Eric de Vroedt. Hij liet zich voor deze voorstelling inspireren door multifunctionele gebruiksruimtes, gymzalen en ziekenhuizen en ontwierp een volledig witte ruimte waarin de spoken uit het hoofd van Quentin tot leven worden gebracht. Door middel van videomapping, een ontwerp van Remco de Jong in samenwerking met Florentijn Boddendijk en De Boer, ontstaat beweging in deze ruimte. Beweging die eveneens ruimte creëert in het hoofd van Quentin.

na de zondeval

amsterdam stadsschouwburg (020 624 23 11)
try-outs do 1 t/m za 3 mrt, première zo 4 mrt, wo 7
t/m za 10 mrt | **arnhem stadsschouwburg** wo 14
mrt | **theaters tilburg** do 15 mrt | **den haag
koninklijke schouwburg** vr 16 mrt | **utrecht
stadsschouwburg** ma 19, di 20 mrt | **rotterdamse
schouwburg** do 22 mrt | **maastricht theater aan
het vrijthof** di 27 mrt | **eindhoven parktheater** wo
28 mrt, do 29 mrt | **groningen stadsschouwburg**
za 31 mrt

toneelgroep amsterdam

Toneelgroep Amsterdam is het stadsgezelschap van Amsterdam en het grootste toneelgezelschap in Nederland. Met gemiddeld 350 voorstellingen en 20 producties per seizoen is TA een toonaangevend en innovatief repertoiregezelschap van internationale allure dat wordt geleid door Ivo van Hove. Kern is een ensemble van 20 acteurs. Bekende voorstellingen zijn Angels in America, Romeinse tragedies, Het temmen van de feeks, Opening Night, Kinderen van de zon en La voix humaine. TA-2 is het platform van TA voor de ontwikkeling van (regie) talent. TA-junior verzorgt educatieprojecten en juniorvoorstellingen voor en door jongeren. TA-extra is de verzamelnaam voor alle randprogrammering zoals inleidingen en workshops. TA-alliantie werkt samen met mightysociety van Eric de Vroedt en met Female Economy van Adelheid Roosen.

ensemble

barry atsma	hugo koolschijn
kitty courbois	chris nietvelt
jacob derwig	celia nufaar
roeland fernhout	frieda pittoors
fred goessens	alwin pulinckx
janni goslinga	halina reijn
marieke heebink	gijs scholten van aschat
fedja van huêt	eelco smits
marwan chico kenzari	karina smulders
hans kesting	leon voorberg

11112

hedda gabler

van henrik ibsen
regie ivo van hove
aug, nov, dec 11, jul 12

kreten en gefluister

van ingmar bergman
regie ivo van hove
coproductie desingel/ingmar bergman
international theatre festival 2009
aug, sep, okt, dec 11

kinderen van de zon

van maxim gorki
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
sep, okt 11

opening night

van john cassavetes
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
sep 11 zagreb, okt 11 gent

de vrek

van molière
regie ivo van hove
sep t/m dec 11

la voix humaine

van jean cocteau
regie ivo van hove
sep 11 dublin, jan 12 murcia,
mei 12 pittsburg

nooit van elkaar

van jon fosse
regie ivo van hove
coproductie desingel antwerpen
sep, okt 11

de russen!

van tom lanoye naar tsjechov
regie ivo van hove
coproductie holland festival/international
theatre festival dialog-wroclaw
okt, dec 11, apr 12

in ongenade

van j.m. coetzee
regie luk perceval
dec 11 t/m mrt 12

angels in america

van tony kushner
regie ivo van hove
jan 12

al mijn zonen

van arthur miller
regie thibaud delpeut
coproductie toneelschuur producties
sep 11, jan 12

tartuffe

van molière
regie dimitër gotscheff
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
mrt t/m juni 12

husbands

van john cassavetes
regie ivo van hove
coproductie prospero project
feb t/m mei, aug 12

macbeth

van william shakespeare
regie johan simons
jun 12

ta-2

kat op een heet zinken dak

van tennessee williams
regie jacob derwig
productie toneelgroep amsterdam/
toneelschuur producties
jun 12

ta-alliantie

mightysociety8

concept/regie eric de vroedt
tekst joeri vos
coproductie tg 42
powered by toneelgroep amsterdam
sep 11

mightysociety9

tekst/concept/regie eric de vroedt
powered by toneelgroep amsterdam
sep, okt 11

ta-junior

de vrek junior

naar de vrek
okt 11

tour de tartuffe

naar tartuffe
i.s.m. stadsschouwburg amsterdam
mrt 12

subsidiënten

ONDER
NOSSEM
LTUUR
NEJEM
SCHAP

sponsor

Founding partner

Rabobank

na de zondeval

quentin

fedja van hûet

maggie

karina smulders

holga, elsie

tamar van den dop

louise

marieke heebink

moeder, carrië

kitty courbois

vader, lou, harley barnes, lucas

fred goessens

dan, mickey, voorzitter, man, jongen

leon voorberg

luisteraar

marwan chico kenzari

jonge quentin

otis eversteijn/sam peetz

toneelgroepamsterdam